

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOSE „(DUOMENYS NESKELBTINI)“ („(DUOMENYS NESKELBTINI)“, (DUOMENYS NESKELBTINI), „(DUOMENYS NESKELBTINI)“ („(DUOMENYS NESKELBTINI)“, (DUOMENYS NESKELBTINI) PASKELBTOS INFORMACIJOS

SK-353, 2024

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje gautas Pareiškėjos skundas (registracijos Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje Nr. SK-353, 2024) dėl publikacijose „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 1), „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 2), „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 3), „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 4), „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 5), „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 6), „(duomenys neskelbtini)“ (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Publikacija 7) paskelbtos informacijos (toliau – Skundas).

Skunde nurodoma, kad Publikacijose neigiamų aplinkybių kontekste paskelbus Pareiškėjos atvaizdą be jos sutikimo pažeista Pareiškėjos teisė į privatumą bei asmens duomenų apsaugą.

Siekdamas objektyvaus ir visapusiško tyrimo žurnalistų etikos inspektorius kreipėsi į viešosios informacijos rengėją (skleidėją) UAB „(duomenys neskelbtini)“ dėl paaiškinimų pateikimo. Paaiškinimus pateikė UAB „(duomenys neskelbtini)“ direktorė-redaktorė.

Paaiškinimuose nurodoma, kad (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybės administracija skyrė verslo paramą seserims, kurios yra (*duomenys neskelbtini*) komisijos (toliau – Komisijos) nario, (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybės mero (toliau – Meras) politinio (asmeninio) pasitikėjimo patarėjo artimi asmenys – žmona ir jos sesuo. (*Duomenys neskelbtini*) miesto gyventojams kilo klausimų dėl galimos korupcijos, todėl žurnalistas atliko tyrimą. Tyrimo metu kreipusis į Komisijos pirmininkę, pastaroji atsisakė parodyti savo vadovaujamos Komisijos darbo dokumentus ne tik žiniasklaidai, bet ir specialiai dėl šio klausimo susirinkusiai (*duomenys neskelbtini*) rajono (*duomenys neskelbtini*) komisijai. Iki šiol (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybė net (*duomenys neskelbtini*) komisijai nepateikė Komisijos protokolų, kurie išsklaidytų įtarimus, kad Komisijos narys ir valstybės tarnautojas iš tikrųjų nusišalino nuo artimų jam asmenų paraiškų vertinimo ir paramos skyrimo.

Paaiškinimuose pažymima, kad 2018-2020 m. Pareiškėja dirbo (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybės administracijos (*duomenys neskelbtini*) vedėja, tačiau pasikeitus rajono vadovams buvo atleista iš pareigų. Taip pat, Pareiškėja su tėvu buvo Mero visuomeninio rinkimų

komiteto finansiniai rėmėjai, skyrę asmenines lėšas visuomeniniam rinkimų komitetui „(duomenys neskelbtini)“. Be to, 2024 m. Teisingumo ministro siūlymu Pareiškėja buvo paskirta (duomenys neskelbtini) rajono savivaldybės rinkimų komisijos nare, todėl jos veikla reikšminga visuomenei. Pareiškėjos tėvas (duomenys neskelbtini) buvo ir to rinkimų komiteto vienas iš steigėjų kandidatų sąrašė užėmęs (duomenys neskelbtini) vietą, kyla pagrįsta abejonė, ar Meras nesiekia atsilyginti finansiniams rėmėjams skiriant jų šeimos nariams finansavimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad į paramos skirstymo Komisiją Pareiškėjos sutuoktinį (duomenys neskelbtini) delegavo pats Meras. Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) vertinimu, (duomenys neskelbtini) rajono savivaldybės tarybos (duomenys neskelbtini) patvirtinto aprašo „(duomenys neskelbtini)“ (toliau – Aprašas) 22 punktas nurodo, kad paramos gavėjai sutinka būti viešinami žiniasklaidos priemonėse, o pagal 21 punkto reikalavimą, pareiškėjas įsipareigoja viešinti skirtą paramą, informuodamas visuomenę, todėl seserys (duomenys neskelbtini) turi būti atviros viešumui.

Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) akcentavo, kad tyrimo metu buvo kreiptasi į Pareiškėją dėl savo pozicijos išreiškimo, bet Pareiškėja atsisakė žurnalistui suteikti papildomos informacijos ir palinkėjo redakcijai stengtis patiems rinkti informaciją be jų pagalbos. Taigi, Pareiškėjos asmens duomenys paskelbti siekiant aptarti skaidrumą, atskaitomybę naudojant savivaldybės biudžeto lėšas ir tokiu būdu užtikrinti viešąjį interesą. Publikacijose paskelbta nuotrauka yra reprezentatyvi ir neutrali, padaryta (duomenys neskelbtini) rajono savivaldybės Tarybos posėdžio metu. Be to, ši Pareiškėjos nuotrauka buvo skelbta laikraštyje ne vieną kartą, tačiau anksčiau dėl to Pareiškėja klausimų nekėlė. Atsižvelgiant į tai, viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) vertinimu, tai kelia pagrįstą abejonę, kad Pareiškėja Skundą teikia ne dėl pažeistų teisių, o siekdama atgrasyti redakciją nuo rašymo apie paramos skyrimą.

Išnagrinėjęs Pareiškėjos Skundą Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (toliau – VII), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAĮ) ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679) nuostatų laikymosi požiūriu, Inspektorius

nustatė:

Pareiškėja kreipėsi dėl teisės į asmens duomenų ir privataus gyvenimo apsaugą pažeidimo.

Dėl žurnalistų etikos inspektoriaus atsakomybės

Pareiškėja Skunde nurodė, kad paskelbiant jos atvaizdą be sutikimo buvo pažeistos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) nuostatos. Remiantis teismų praktika, žurnalistų etikos inspektorius neturi pagrindo vadovautis visomis taisyklėmis, kurios taikytinos nagrinėjant civilines bylas, nes CK reglamentuoja privatus teisinius santykius. Žurnalistų etikos inspektoriaus kompetencija yra apibrėžta viešosios teisės normose, būtent pagrindinės taisyklės yra nustatytos VII, kuriuo ir privalo vadovautis minėta institucija įgyvendindama savo kompetenciją (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2012 m. birželio 28 d. nutartis byloje Nr. A-602-2287/2012). Taigi, priimant sprendimą žurnalistų etikos inspektorius vertina Skunde pateiktą informaciją remdamasis jam priskirtina kompetencija.

Dėl Pareiškėjos statuso

Teisiniam situacijos vertinimui svarbu nustatyti Pareiškėjos statusą, kadangi priklausomai nuo to skiriasi saviraiškos laisvės apsaugos lygmuo. VII 2 straipsnio 76 dalyje nustatyta, koks asmuo laikomas viešuoju. Remiantis teismų praktika, VII 2 straipsnio 76 dalyje aiškiai įvardytas asmenų priskyrimo viešųjų asmenų kategorijai požymis – asmens nuolatinė veikla turi turėti reikšmės viešiesiems reikalams, kas reiškia, kad asmenų, atitinkančių nurodytoje įstatymo normoje įvardytus požymius, veikla turi būti viešojo intereso objektu (LVAT 2021 m. kovo 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-323-492/2021), t. y. veikla turi būti viešojo (visuomenės) intereso objektas.

Vertinant Pareiškėjos statusą, pažymėtina, kad Publikacijų paskelbimo metu Pareiškėja buvo „(duomenys neskelbtini)“ bei „(duomenys neskelbtini)“. VII 2 straipsnio 76 dalies 11 punkte numatyta, kad viešuoju laikomas kitas fizinis asmuo dėl savo veiksmų ar padėties patekęs į viešumą, jeigu jo veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams. Iš Lietuvos advokatų etikos kodekso seka, jog advokatai yra nepriklausoma Lietuvos teisinės sistemos dalis, dalyvaujanti vykdant teisingumą. Advokatai privalo siekti teisingumo, teisėtumo idealų bei ginti savo kliento teises ir teisėtus interesus. Atkreiptinas dėmesys, kad advokatų teikiamos paslaugos dažnai turi įtakos ne tik atskiriems asmenims, bet ir visai visuomenei, ypač tais atvejais, kai ginami viešieji interesai arba nagrinėjamos visuomenei svarbios bylos. Tai nulemia, kad advokatų veikla turi reikšmės ne tik individualių klientų interesams, bet tiesiogiai daro įtaką visuomenei. Be to, advokatų veikla taip pat griežtai reglamentuojama teisės aktu: Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymų, Lietuvos advokatų etikos kodekso ir kt. Tai reiškia, kad advokatai yra teisiškai įpareigoti laikytis aukštų etikos ir profesinių standartų. Taigi, teisinė pagalba ir atstovavimas teismuose yra esminiai elementai užtikrinant teisės viršenybę ir asmens teisių apsaugą. LAT praktikoje pažymima, kad paskelbiama informacija apie advokato elgesį gali daryti įtaką visuomenei, todėl toks paskelbimas pateisinamas viešuoju interesu (LAT 2000 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr.3K-3-807/2000), o LVAT praktikoje akcentuojama, kad būtent advokato vykdoma veikla yra kriterijus, dėl kurio tokią veiklą vykdantis asmuo priskiriamas viešiesiems asmenims (LVAT 2024 m. sausio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-179-815/2024). Taigi, Pareiškėjos vykdoma veikla nulemia, kad jos, kaip (duomenys neskelbtini), gaunamas finansavimas iš (duomenys neskelbtini) rajono savivaldybės projekto „(duomenys neskelbtini)“ įgyvendinimui, kuris tiesiogiai susijęs su jos darbo vietos, kurioje teikiamos teisinės paslaugos, įrengimu, yra reikšmingas visuomenės interesams ir neturi kilti net menkiausių klausimų dėl galimo lėšų gavimo neskaidriu būdu.

Viešieji asmenys – tai asmenys, dirbantys valstybės tarnyboje ir/ar naudojantys visuomeninius išteklius, o kalbant plačiau, visi tie, kurie atlieka svarbų vaidmenį viešajame gyvenime, t. y. politikoje, ekonomikoje, mene, socialinėje srityje, sporte ar kitokioje veikloje (Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 1998 m. rezoliucija Nr.1165 (1998)). Be to, VII 2 straipsnio 76 dalies 3 punkte nustatyta, kad viešuoju asmeniu pripažįstamas valstybės ar savivaldybės pareigūnas, valstybės tarnautojas, asmuo, valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje dirbantis pagal darbo sutartį, jeigu jo priimami sprendimai ar veikla daro įtaką visuomenei, taip pat šiose institucijose ar įstaigose sudarytų darbo grupių, komitetų, komisijų,

tarybų ir kitų kolegialių institucijų narys. Tyrimo metu nustatyta, kad per dešimties metų laikotarpį Pareiškėja ėjo (*duomenys neskelbtini*), (*duomenys neskelbtini*) pareigas, buvo (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybės (*duomenys neskelbtini*) vadovė, (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybės administracijos (*duomenys neskelbtini*) vadovė, teikė nemokamas teises konsultacijas (*duomenys neskelbtini*) vykusiame renginyje. Taip pat, Pareiškėja buvo (*duomenys neskelbtini*) rinkimų apygardos, vykdytųjų 2024 m. Seimo rinkimus, komisijos narė. Visų vykdytųjų veiklų pobūdis turi neabejotiną įtaką viešiesiems reikalams, kadangi buvo tiesiogiai susijęs su teisėsauga, įstatymų leidžiamąja valdžia, viešuoju administravimu, darbuotojų interesų atstovavimu, skaidrumo užtikrinimu. Kadangi Pareiškėjos veiklos neabejotinai darė ir daro poveikį piliečių teisėms, saugumui, socialinei apsaugai, Pareiškėjai keliami itin aukšti skaidrumo, atsakomybės ir atskaitomybės visuomenei reikalavimai. Iš to seka pareiga atsiskaityti visuomenei, laikytis aukštų etikos standartų, o visuomenė atitinkamai turi teisę žinoti apie Pareiškėjos, kaip „(*duomenys neskelbtini*)“, gaunamą finansavimą iš viešųjų lėšų. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) jurisprudencijoje taip pat akcentuojama, kad valstybės pareigūnų veikla, susijusi su valstybės valdžios ir valdymo funkcijų įgyvendinimu, visada yra viešo pobūdžio, o visuomeninėje veikloje dalyvaujančių asmenų asmeninės savybės, jų elgesys gali turėti reikšmės viešiesiems reikalams (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. ir 2002 m. spalio 23 d. nutarimai).

Taigi, informacijos apie „(*duomenys neskelbtini*)“ viešinimas pateisinamas viešuoju interesu, nes jų elgesys daro tiesioginę įtaką visuomenės pasitikėjimui teisingumu. Nagrinėjamu atveju keliami klausimai dėl Pareiškėjos, kaip viešojo asmens, ryšių su Meru bei Komisijos, kurios nariu yra jos sutuoktinis, paskirto finansavimo. Atsižvelgiant į tai, būtent Pareiškėjos veiklų reikšmingumas viešiesiems reikalams nulemia jos pripažinimą viešuoju asmeniu ir padidina visuomenės interesą ja domėtis.

Dėl Pareiškėjos teisių į asmens duomenų apsaugą ir privatumą

Nagrinėjamu atveju svarbu rasti balansą tarp asmens duomenų tvarkymo, teisės į privatumą ir saviraiškos laisvės. Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 25 straipsnyje įtvirtinta laisvė gauti ir skleisti informaciją. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į saviraiškos laisvę, apimanti laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Tačiau minėta laisvė nėra absoliuti ir gali būti saistoma tam tikrų ribojimų, kuriuos nustato įstatymai ir kurie demokratinėje visuomenėje būtini apsaugoti žmonių teises (LVAT 2011 m. balandžio 28 d. nutartis byloje Nr. A-62-787/2011).

ADTAI 1 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad šis įstatymas taikomas kartu su Reglamentu (ES) 2016/679 ir jo įgyvendinamaisiais teisės aktais. Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 1 punkte numatyta, kad asmens duomenys – bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybę nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius.

Asmens duomenų tvarkymas apima bet kokią automatizuotomis arba neautomatizuotomis priemonėmis su asmens duomenų rinkiniais atliekamą operaciją ar operacijų seką, kaip antai: rinkimą, įrašymą, rūšiavimą, sisteminimą, saugojimą, adaptavimą ar keitimą, išgavą, susipažinimą, naudojimą, atskleidimą persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis, taip pat sugretinimą ar sujungimą su kitais duomenimis, apribojimą, ištrynimą arba sunaikinimą (Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 2 dalis).

Pagrindiniai su asmens duomenų tvarkymu susiję principai yra įtvirtinti Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnyje: teisėtumo, sąžiningumo ir skaidrumo; tikslo apribojimo principas; duomenų kiekio mažinimo principas; tikslumo principas; saugojimo trukmės apribojimo principas; vientisumo ir konfidencialumo principas, o duomenų valdytojas yra atsakingas už tai, kad būtų laikomasi visų išvardintų principų, ir sugebėti įrodyti, kad jų buvo laikomasi (atskaitomybės principas). Atsižvelgiant į tai, asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu (a) duomenų subjektas davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais konkrečiais tikslais; (b) tvarkyti duomenis būtina siekiant įvykdyti sutartį, kurios šalis yra duomenų subjektas, arba siekiant imtis veiksmų duomenų subjekto prašymu prieš sudarant sutartį; (c) tvarkyti duomenis būtina, kad būtų įvykdyta duomenų valdytojui taikoma teisinė prievolė; (d) tvarkyti duomenis būtina siekiant apsaugoti gyvybinius duomenų subjekto ar kito fizinio asmens interesus; (e) tvarkyti duomenis būtina siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas; (f) tvarkyti duomenis būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni, ypač kai duomenų subjektas yra vaikas (Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktikoje akcentuojama, kad teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie Pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso. Svarstant, ar pažeistas asmens privatumas, neturi reikšmės, ar žinios yra teisingos, t. y. ar jos atitinka tikrovę (LAT 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-569-06).

Įstatymų leidėjas yra numatęs atvejus, kada privačios informacijos atskleidimas galimas ir be asmens sutikimo. Minėtos išimtys reglamentuotos VII 14 straipsnio 3 dalyje, kur nustatyta, kad informacija gali būti atskleista be asmens sutikimo, kai: 1) ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas; 2) informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą; 3) informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias viešo asmens privataus gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes.

Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktikoje akcentuojama, jog privačių duomenų paskelbimo teisėtumas kiekvienu atveju vertinamas individualiai, atsižvelgiant į šių duomenų paskelbimo aplinkybes. Būtent dėl to kiekvienu atveju reikia atskirti publikacijas apie asmens privataus gyvenimo detales ir publikacijas apie faktus, kurie gali prisidėti prie diskusijos viešojo intereso klausimais (EŽTT 2015 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje Couderc ir Hachette Filipacchi Associés prieš Prancūziją, Nr. 40454/07).

Pareiškėja kreipėsi dėl Publikacijose be jos sutikimo paskelbto atvaizdo. Iš aptarto įstatyminio reglamentavimo seka, kad Publikacijas iliustruojant Pareiškėjos atvaizdu, kiekvienas skaitytojas Pareiškėją gali identifikuoti. Atsižvelgiant į tai, Publikacijose paskelbtas Pareiškėjos atvaizdas, laikytinas asmens duomenimi bei privačia informacija apie Pareiškėją. Taigi, svarbu nustatyti, ar nagrinėjamu atveju viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), paskelbęs Publikacijas, sąžiningai informavo visuomenę ir ar neperžengė teisės skleisti informaciją ribų.

Publikacijose nurodoma, kad (*duomenys neskelbtini*) rajono savivaldybė iš rajono biudžeto skyrė paramą Mero patarėjo, kuris yra vienas iš Komisijos narių, žmonos – Pareiškėjos bei jos sesers projektams. Taip pat nurodoma, kad „(*duomenys neskelbtini*)“ projektas „(*duomenys neskelbtini*)“ iš rajono biudžeto finansuotas (*duomenys neskelbtini*) eurais. Publikacijoje pažymėta, kad redakcijai paprašius supažindinti su Komisijos (*duomenys neskelbtini*) posėdžio protokolu, Komisijos pirmininkė (*duomenys neskelbtini*) teigė, kad su posėdžių protokolais gali susipažinti tik pareiškėjai. Negavusi Komisijos protokolo, redakcija neturėjo galimybės išsiaiškinti, kaip svarstant Pareiškėjos verslo projektą Komisijoje balsavo jos sutuoktinis. Iš to seka, kad skundžiamų Publikacijų tikslas – informuoti visuomenę apie galimą interesų konfliktą ir skatinti skaidrumą bei atskaitomybę savivaldybės institucijose. Pažymėtina, kad viešojo intereso sąvoka įstatymuose nėra reglamentuota. Šios sąvokos samprata seka iš teismų praktikos, kurioje viešasis interesas apibrėžiamas kaip visuomenės ar jos dalies interesai, kuriuos valstybė, vykdydama savo funkcijas, įpareigota užtikrinti ir tenkinti. Taip pat teismų praktikoje nurodoma, kad viešasis interesas suprantamas kaip objektyviai egzistuojantis teisėtas asmens ar asmenų grupės lūkestis, kurį asmuo (asmenų grupė) puoselėja teisinėje valstybėje ir kuris išeina už privataus intereso ribų (Konstitucinio Teismo 2008 m. gegužės 20 d. nutarimas). Taigi, viešasis interesas paprastai yra susijęs su klausimais, kurie daro poveikį ir yra reikšmingi visuomenei. Viešasis interesas reikalauja užtikrinti skaidrumą ir sąžiningumą valdžios institucijų veiklos, ypač, kai sprendimai susiję su viešųjų lėšų skirstymu. Situacijos, kuriose gali kilti interesų konfliktas, kai, asmuo, veikiantis politinio pasitikėjimo pagrindu, dalyvauja svarstant savo artimųjų projektus ir sprendžia dėl finansavimo jiems skyrimo, pagrįstai kelia visuomenės susidomėjimą ir poreikį informuoti visuomenę apie galimus pažeidimus. Be to, Publikacijose nurodant, kad Komisijos sudėtis nebuvo viešai skelbiama, taip pat keliami viešojo intereso klausimai dėl sprendimų skaidrumo. Taigi, Publikacijose aptariami klausimai, susiję su nepotizmu ir viešųjų lėšų skirstymo skaidrumu. Atsižvelgiant į tai, nekyla abejonių, jog Publikacijose aptariami viešojo intereso klausimai.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje akcentuojama, kad skaidrumo principo laikymasis vykdant viešąsias funkcijas turi būti derinamas su pagrindinėmis teisėmis, nustatant pusiausvyrą tarp bendrojo intereso tikslo ir nagrinėjamų pagrindinių teisių. Akcentuojama, kad asmens duomenų tvarkymas pagal nacionalinės teisės nuostatas dėl interesų derinimo, kiek juo siekiama užtikrinti, kad valstybės tarnyboje dirbantiems asmenims priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti šių sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią kilti interesų konfliktams, taip pat atsirasti ir plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje, yra vienas iš pagrindų asmens duomenų naudojimui. Atsižvelgiant į tai, asmens duomenys gali būti viešai paskelbiami, kai tai iš tikrųjų gali sustiprinti atsakingų asmenų sąžiningumo ir nešališkumo garantijas, užkirsti kelią interesų konfliktams ir padėti kovoti su korupcija viešajame sektoriuje. Tai reiškia, kad būtent skaidrumas (viešumas) lemia informacijos sklaidą ir komunikavimą,

atvirumą ir viešumą, pareigūnų atsakomybę už priimtus sprendimus bei jų veiksmingumą, atskaitingumą visuomenei, taip pat galimybę netinkamus ar nepagrįstus sprendimus ginčyti įstatymų nustatyta tvarka. Taigi, skaidrumas (viešumas) yra viena iš esminių priemonių kovojant su korupcija, protekcionizmu, diskriminavimu, biurokratizmu ir privilegijomis valstybės tarnyboje. Kaip jau minėta, Pareiškėja yra Mero patarėjo (*duomenys neskelbtini*) žmona, be kita ko, išreiškusi finansinį palaikymą Merui (*duomenys neskelbtini*) savivaldybių tarybų rinkimų metu. Šiuo atveju Pareiškėjos atvaizdo paskelbimu buvo siekiama informuoti visuomenę apie asmenį, galimai neskaidriu būdu, t. y. dėl asmeninių ryšių, gavusį viešąsias lėšas. Visuomenės interesas apie šiuos asmenis žinoti daugiau negu apie kitus yra konstituciškai pagrįstas, todėl žiniasklaida gali be tokio asmens sutikimo informuoti visuomenę tiek, kiek to asmens asmeninės savybės, elgesys gali turėti reikšmės viešiesiems reikalams ir dėl to skelbiama informacija turi visuomeninę reikšmę. Pažymėtina, kad demokratinėje valstybėje visuomenės informavimo priemonės atlieka ypatingai svarbų „viešojo sergėtojo“ vaidmenį. Visuomenės informavimo priemonių užduotis yra jų pareigas ir atsakomybę atitinkančiu būdu skleisti informaciją viešojo intereso klausimais. Būtent dėl to vien galimo interesų konflikto regimybė sudaro pagrindą pristatyti šį klausimą visuomenei siekiant taip atkreipti dėmesį į valstybinių institucijų galimai nesąžiningą veikimą.

Iš Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnyje nustatytų pagrindinių su asmens duomenų tvarkymu susijusių principų seka, kad asmens duomenys būtų tvarkomi teisėtu, skaidriu ir sąžiningu būdu, asmens duomenų tvarkymo veiksmai turi atitikti bent vieną Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą duomenų teisėtumą patvirtinančią sąlygą. Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies f punkte numatyta, kad teisėtas duomenų tvarkymas yra tada, kai tvarkyti duomenis būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vertinama, kad šiuo atveju Pareiškėjos interesai nėra viršesni už visuomenės teisę būti informuoti. Iš to seka, kas Pareiškėjos asmens duomenys buvo tvarkomi teisėtai ir atitiko Reglamento (ES) 2016/679 6 straipsnio 1 dalies f punktą. Nors viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) paskelbė Pareiškėjos atvaizdą be jos sutikimo, tačiau tai atliko tenkindamas visuomenės interesą, todėl konstatuotina, kad Pareiškėjos atvaizdo paskelbimas Publikacijose nelaikytinas pertekline informacija. Nagrinėjamu atveju viešinant Pareiškėjos atvaizdą siekta užtikrinti visuomenės informavimo laisvę – informuoti apie Pareiškėjos, kaip viešojo asmens, gautą finansavimą iš savivaldybės, kai šio klausimo svarstyme dalyvavo ir dėl jo balsavo Pareiškėjos sutuoktinis ir dėl to kilusį interesų konfliktą bei skatinti didesnę valdžios priimamų sprendimų skaidrumą ir objektyvumą. Atsižvelgiant į tai visuomenė turi teisėtą interesą būti informuota apie Pareiškėją, o viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) turi teisę tokią informaciją viešai skleisti. Vertinant viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) sąžiningumą, reikšminga ir tai, jog prieš Publikacijų paskelbimą jis kreipėsi į Pareiškėją dėl jos pozicijos pateikimo, kas rodo, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) Publikacijomis siekė ne patenkinti skaitytojų smalsumą, o siekė atlikti kuo išsamesnį tyrimą. Be to, tyrimo metu nustatyta, jog Publikacijoms iliustruoti parinkta Pareiškėjos nuotrauka, kurioje užfiksuota tik Pareiškėja ir kuri neatskleidžia jokių Pareiškėjos asmeninio gyvenimo detalių. Pažymėtina ir tai, kad Publikacijose panaudotas Pareiškėjos atvaizdas nėra iškraipytas, retušuotas ar kitaip pakeistas.

Atkreiptinas dėmesys, kad viešasis asmuo savo padėtį visuomenėje išsikovoja iš dalies būtent dėl visuomenės dėmesio jam. Viešojo asmens elgesys, asmeninės savybės daro įtaką kitų visuomenės narių gyvenimui, todėl jis negali pretenduoti į tokią pat asmens duomenų apsaugą kaip privatus asmuo. Pareiškėjos veiklai bei elgesiui pagrįstai keliami didesni reikalavimai nei kitiems visuomenės nariams, o asmens duomenų apsaugos ribos yra siauresnės nei privataus asmens. Iš to seka, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), paskelbdamas Pareiškėjos atvaizdą, buvo sąžiningas ir siekė teisėtų tikslų – pateikti informaciją apie Pareiškėjos, kaip Mero patarėjo sutuoktinės, rėmusios Merą rinkimų metu bei vykdančios „(duomenys neskelbtini)“ veiklą, gautą finansavimą iš savivaldybės, todėl jos teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimas nekonstatuotinas.

Pareiškėja Skunde taip pat nurodė, kad Publikacijose paskelbiant jos atvaizdą buvo pažeista teisė į privataus gyvenimo apsaugą. Pažymėtina, kad tam, jog asmens teisė į privatų gyvenimą būtų ginama, turi būti nustatoma anksčiau minėtų faktų visuma.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Publikacijose Pareiškėjos atvaizdas paskelbtas išskirtinai siekiant informuoti visuomenę apie jos, kaip viešojo asmens, galimai neskaidriai gautą savivaldybės finansavimą dėl to, kad Mero patarėju ir Komisijos, kuri svarstė finansavimo skyrimo klausimą, nariu yra Pareiškėjos sutuoktinis. Be to, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) jurisprudencija, visuomeninėje ir politinėje veikloje dalyvaujančių asmenų asmeninės savybės, jų elgesys bei kai kurios privataus gyvenimo aplinkybės gali turėti reikšmės viešiesiems reikalams. Visuomenės interesas apie šiuos asmenis žinoti daugiau negu apie kitus yra konstituciškai pagrįstas. Minėtas interesas nebūtų užtikrintas, jeigu kiekvienu konkrečiu atveju skelbiant visuomeninę reikšmę turinčią informaciją apie visuomeninėje ir politinėje veikloje dalyvaujančio asmens privatų gyvenimą būtų reikalingas šio asmens sutikimas. Teismo vertinimu, žiniasklaida gali be asmens sutikimo informuoti visuomenę apie tokio asmens privatų gyvenimą tokiu mastu, koku to asmens asmeninės savybės, elgesys, kitos privataus gyvenimo aplinkybės gali turėti reikšmės viešiesiems reikalams ir dėl to skelbiama informacija turi visuomeninę reikšmę (Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“). Iš to seka, kad visuomeninėje ir politinėje veikloje dalyvaujantis asmuo negali nesitikėti didesnio visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio. Be to, tam tikri viešųjų asmenų privataus gyvenimo faktai, jų asmeninės savybės jų viešojoje veikloje paprastai atsiskleidžia savaime. Tais atvejais, kai asmuo atlieka viešo pobūdžio veikas ir tą supranta arba turi ir gali suprasti, tokios viešo pobūdžio veikos nebus apsaugos objektas pagal Konstitucijos 22 straipsnį, ir asmuo negali tikėtis privatumo (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas). Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Publikacijose analizuojama situacija, kai Komisija skyrė finansavimą Mero patarėjo žmonos projektui, o Mero patarėjas buvo Komisijos narys. Ši aplinkybė kelia klausimus dėl galimo viešojo administravimo skaidrumo, kas patvirtina, kad Pareiškėjos atvaizdas paskelbtas ne siekiant patenkinti visuomenės smalsumą, o tiesiogiai iliustruoja su viešųjų lėšų ir galimu interesų konfliktu susijusią situaciją. Konkrečiu atveju Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje pateikta išimtis pateisina informacijos apie viešojo asmens, šiuo atveju Pareiškėjos, privatų gyvenimą skleidimą be jos sutikimo tuomet, kai ši informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo

aplinkybes ar asmenines savybes. Taigi, nagrinėjamu atveju visuomenės teisė žinoti apie viešųjų asmenų veiklą ar su viešosiomis institucijomis susijusius klausimus pateisina Pareiškėjos atvaizdo skelbimą. Vadovaujantis išdėstytų aplinkybių visuma darytina išvada, jog nagrinėjamu atveju egzistuoja VII 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta privačios informacijos atskleidimo be sutikimo išimtis – Publikacijose paskelbta informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias aplinkybes. Atsižvelgiant į tai, šiuo atveju nėra faktų visumos, būtinos konstatuojant asmens teisės į privatų gyvenimą pažeidimą, todėl prioritetas teikiamas visuomenės teisei žinoti ir nėra pagrindo išvadai, jog buvo pažeista Pareiškėjos teisė į privatų gyvenimą.

Apibendrinant tai, kas aptarta, pažymėtina, kad įvertinus apie Pareiškėją paskelbtos informacijos visumą, Publikacijų kontekstą bei turinį, darytina išvada, kad paskelbiant Pareiškėjos atvaizdą buvo siekiama teisėto ir pagrįsto tikslo – informuoti visuomenę apie galimą interesų konfliktą – Pareiškėjai skirtą savivaldybės finansavimą ir Pareiškėjos, kaip viešojo asmens, galimai neskaidriu būdu gautą projekto finansavimą. Atsižvelgiant į nustatytų aplinkybių visumą, darytina išvada, kad Pareiškėjos teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą apribojimas šiuo atveju buvo svarbus demokratinėje visuomenėje ir proporcingas siekiamam tikslui informuoti visuomenę visuomeninės reikšmės klausimu. Taigi, egzistuojant visuomenės pagrįstam interesui žinoti kaip atrodo Pareiškėja bei nesant privataus gyvenimo apsaugos pažeidimo nustatymui būtinos faktinių aplinkybių visumos, Pareiškėjos teisių pažeidimas nekonstatuotinas.

Remdamasis išdėstytais motyvais ir vadovaudamasis VII 50 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktu, 3 dalies 6 punktu, ADTAI 7 straipsnio 2 dalimi, 31 straipsnio 1 dalies 2 punktu, žurnalistų etikos inspektorius

n u s p r e n d ė:

1. Pripažinti Pareiškėjos skundą dėl publikacijose publikacijose „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini), „(duomenys neskelbtini)“ (duomenys neskelbtini) paskelbtos informacijos nepagrįstu.

2. Atmesti Pareiškėjos skundą dėl galimo asmens duomenų apsaugos pažeidimo.

3. Išsiųsti sprendimą Pareiškėjai, UAB „(duomenys neskelbtini)“.

Žurnalistų etikos inspektorius sprendimai gali būti skundžiami Regionų administraciniam teismui per 30 dienų nuo jų gavimo (paskelbimo) dienos.

Žurnalistų etikos inspektorė

Gražina Ramanauskaitė